

אגודל הוא (כבר לא) אבא ראש המשפחה: השתקפות מסורות ותמורות חברתיות כשירי ילדים בישראל

ע. סולקין, ו. ברודסקי

המחלקה לאומנויות, אוניברסיטת בן גוריון בנגב, באר-שבע, ישראל

מטרות המחקר: מיפוי והשוואה של מאפיינים טקסטואליים ומוסיקליים בשירי ילדים והשפעתם על הפופולאריות ותדירות השימוש שלהם בידי אנשי חינוך. רקע תאורטי: שירי ילדים הם חלק מההיסטוריה ומהנכסים התרבותיים של כל חברה. ביצועם הוא דרך להעברת מידע על ערכים ונורמות והם משמשים פורום למידה, מקום שבו ילדים נחשפים לידע היסטורי-תרבותי-מסורתי וחולקים אותו גם בלי להיות מודעים לכך (Brodsky & Sulkin, 2011, Obuo, 1996). לפיכך ניתן למצוא בהם את הבבואות וההשתקפויות של מסורות והנורמות החברתיות בטקסטים ובתימות של השירים וגם במאפיינים המוסיקליים. למעשה התהליך הוא דו – כיווני כשהמבעים המוסיקליים משקפים את הנורמות המקובלות והשימוש בהם משפיע על התפיסות התרבותיות והחברתיות ולמעשה בו זמנית משקף את המציאות ומעצב אותה. שירי הגן הראשונים נועדו ללמד את השפה העברית ולחזק את אידאל עבודת האדמה ואהבת הארץ. עם התפתחות התרבות הארצישראלית ופריחתה נכתבו שירי ילדים שעסקו בנושאים מגוונים: תיאורי חוויות יומיומיות, שירי הרגלים, שירי עונות, חגים ומועדים ועוד. שירים אלה משמשים במסגרות חינוכיות חלק חשוב בתוכניות הלימודים כחלק מהמכנה התרבותי המשותף (סולקין, בהדפסה). שינויים חברתיים ותרבותיים שהתרחשו בישראל השפיעו גם על שירי הילדים. דוגמאות לכך ניתן לראות בשירים המתייחסים למבנה התא המשפחתי ובשירים המציגים שיח ילד-מבוגר (סולקין, 2011).

שיטת המחקר: המחקר התבסס על איסוף מידע באמצעות שאלונים שמולאו ע"י אנשי חינוך לגיל הרך וראיונות. אוכלוסיית המחקר כללה גנות וסטודנטיות לחינוך במכללות להכשרת מורים. הנבדקים התבקשו להעריך פרמטרים הקשורים בשיר (מידת השימושיות של השירים, הכרות קודמת עם השירים, רלוונטיות של השיר ועוד). ממצאים עיקריים: ממצאי המחקר מראים כי למאפיינים הטקסטואליים השפעה עיקרית על העדפת אנשי החינוך.

מסקנות והשלכות: העדפות ובחירות אנשי החינוך בשירי ילדים לשימוש במסגרות חינוכיות מושפעות מהשינויים החברתיים והתרבותיים המתרחשים בארץ ומשפיעות עליהם באופן דו-סיטרי.

ביבליוגרפיה שהוזכרה בתקציר:

Brodsky, W. and Sulkin, I. (2011). Handclapping Songs: A Spontaneous Platform for Cognitive Development among Children 5-10 Years Old. *Early Child Development and Care*, 181, 1111-1136

Obuo, A.A. (1996). Multimedia analysis of selected Ghanaian children's plays songs. *Bulletin of the Council for Research in Music Education*, 129, 1-28.

סולקין, ע. (2011). שירי הילדים של לוי קיפניס ומרים ילן שטקליס: האם הם רלוונטיים היום בדור

הטלוויזיה והפסטיגל! הרצאה בכנס "מי אני שיר ישראלי?", אוניברסיטת בר-אילן. סולקין, ע. (בהדפסה). 'קווה קווה דלה אומה' – השתקפויות תרבותיות בשירי משחק אקולוגיים בעיר

תל אביב. עיונים בתקומת ישראל, מכון בן-גוריון לחקר ישראל והציונות.